

**Kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése az RTL Klub
„Való Világ” című műsorszámában**

A Médiatanács 1043/2011. (VII.19.) számú határozatának kivonata

A tényállás

1. A Médiatanács általános hatósági ellenőrzést folytatott le a „Való Világ 4” című valóságshow és az ahhoz kapcsolódó egyéb műsorszámok és azok előzeteseivel kapcsolatban. Az M-RTL Zrt. 2011. január 31-én, 2011. február 4-én, 5-én, 11-én, 12-én, 14-én, 15-én, 17-én, 18-án, 19-én, 23-án, 26-án, 2011. március 12-én, 16-án, 27-én, 29-én, 2011. április 12-én, 21-én és 2011. május 2-án sugárzott „Való Világ 4” és „Neked Való” című műsorszámokat III. kategóriába sorolta. („9. § (4) Azt a műsorszámot, amely tizenkét éven aluli nézőben félelmet kelthet, illetve amelyet koránál fogva nem érthet meg vagy félreérthet, a III. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott.”)

A műsor problematikus eleme a verbális agresszió, fenyegetés megjelenése volt, de emellett aggályosnak számított a több szereplő között kialakult folyamatos veszekedés, szóváltás, az üvöltésig fajuló személyközi konfliktus is.

A műsor készítői elsősorban a villában zajló konfliktusos jeleneteket szerkesztették adásba, ugyanakkor központi elemnek számított mind a verbalitás, mind a vizualitás szintjén megjelenő szexualitás, a kusza szerelmi szálak.

A február 18-i műsorszámában az egyik női szereplő nyíltan megkérdezte párjától, hogy szeretne-e szexuális kapcsolatot létesíteni vele, amely kérdésre a fiú igennel válaszolt. Egy alkalommal egy szerelmespár infrakamerával rögzített, takaró alatti intim együttléte volt látható, amit fehérneműben filmeztek, félmeztelen ölekezésük követett. A február 11-i adás fő témája az erotikus fotózás volt. Az erotikus fotókat, amelyeket a magazin fotósai készítettek, és amelyek már nyomtatásban is megjelentek, a március 12-i műsorban látták először a villalalók. A szereplők az elkészült sorozatok alapján kielemezték a női versenyzők testét, egy alkalommal negatív felhanggal. Az egyik párbaj során a bevallottan sztriptíz táncos szereplő lány öltánca során szexuális aktust imitálva vonaglott az egyik férfi játékosársán.

A Médiatanács kifogásolta, hogy a férfi szereplők a villabeli lányokról és általában a nőkről nem mint egyenrangú partnerekről, hanem mint a szexuális vágy kielégítésére szolgáló eszközökről beszéltek. Ellenpontosítás hiányában véleményük azt sugallhatta, hogy a szexualitáshoz nem szükségesek az érzelmek, illetve a szexualitás pusztán a fizikai kielégülés eszköze, melyben a partner személye lényegtelen, bármikor felcserélhető.

A műsorszámokban rendszeresen közepesen erős és erős trágár, obszcén, gyakran szexuális töltetű kifejezések hangzottak el, melyek az elnémítás ellenére kivehetőek maradtak a szövegkörnyezetből, illetve a szájról leolvashatók voltak.

A műsorszámában végig pozitív színben tünt fel a dohányzás és az alkoholfogyasztás. Egy rövid villabejátszásban látható volt, hogy a villalalók őrjöngve mentek be a riportszobába, mivel még több alkoholt akartak inni. A szeszesitalok szinte állandóan jelen voltak, amely a kiskorú nézőknek azt sugallta, hogy a folyamatos és mértéktelen alkoholizálás a hétköznapi élet része.

A program központi elemeinek számítottak a versenyzők közötti ellentétek és intrikák, valamint a szóbeli, és egy ízben a fizikai agresszió, a tettelegességet direkt módon ábrázoló képsorok is megjelentek a képernyőn.

A vizsgált adásokra jellemző volt a hatásvadász feldolgozási mód és a halmozottan jelen lévő problematikus tartalmak (agresszió, hisztéria, intrika, szexualitás, trágárság, alkoholfogyasztás és cigarettázás), melyek alkalmasak voltak a kiskorúak személyiségfejlődésének súlyos és negatív befolyásolására.

2. A Médiaszolgáltató az egyes epizódok műsorelőzeteseit 2011. január 31-e és 2011. május 8-a között összesen százhuszonnégy alkalommal sugározta 21 órát megelőzően.

3. A Való Világ című műsorában, 2011. január 31-e és 2011. május 8-a között összesen hatvanhat alkalommal elmaradt a műsorszámokban szereplő termékmegjelenítésre való figyelemfelhívás.

4. 2011. március 11-én a 17:19:04-kor kezdődött Neked Való című műsorszámában az alábbi párbeszéd hangzott el a műsorvezető és az egyik meghívott vendég között 17:21:32-kor: Vendég: *„Nem is tudtam, hogy a Superman is kóházik. Na mindegy, valamitől repülni kell, nem? De élő adásban kóházni!”* Majd ezt követően elvette a műsorvezető pohara mellől a műsorszám alatt végig a pulton tartott kóházüveget - amelyről tisztán kivehető volt, hogy Coca-Cola - és beleivott. A Coca-Cola termékei jól felismerhetőek egyedi formatervezésű palackjaikról.

5. Felmerült a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezés megsértése is a 2011. február 9-i műsorszámában, amikor a Playboy magazin legfrissebb számát lapozgatták a villalalók, annak apropóján, hogy a címlapon az egyik korábban kiesett játékos szerepelt. 19:38:31-kor az egyik női szereplő a Playboy újságot a kamerának felmutatva a következőket mondta: *„Nagyon szeretlek, ügyi vagy!”*

A Médiatanács határozata

A Médiatanács megállapította, hogy a Médiaszolgáltató a vizsgált műsorszámok sugárzásával tizenkilenc alkalommal megsértette a kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezéseket (Mttv. 9. § (5) és 10. § (1) bekezdés c) pontja), a műsorszámok előzeteseinek összesen százhuszonnégy alkalommal történt sugárzásával pedig a műsorelőzetesek sugárzására vonatkozó törvényi előírást (Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontja). A Médiatanács azt is megállapította, hogy a Médiaszolgáltató összesen hatvanhat alkalommal megsértette a termékmegjelenítésre vonatkozó, a termékmegjelenítésről történő tájékoztatásra irányadó előírásokat (Mttv. 31. § (2)), valamint egy alkalommal a termékmegjelenítésre vonatkozó, a megjelenített terméknek indokolatlan hangsúly adására vonatkozó törvényi tilalmat (Mttv. 31. § (1) bekezdés c) pontja). A Médiatanács határozatában azt is kimondta, hogy a Médiaszolgáltató RTL Klub csatornáján 2011. február 9-én sugárzott „Való Világ” című műsorszámában a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételére vonatkozó tilalom egy alkalommal valószínűsített megsértése kapcsán a Médiaszolgáltató nem követett el jogsértést.

A Médiatanács az Mttv. 9. § (5) és 10. § (1) bekezdés c) pontjának megsértése miatt 50.000.000 Ft, az Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontjának megsértése miatt 10.000.000 Ft, az Mttv. 31. § (2) bekezdésének megsértése miatt pedig 500.000 Ft bírság megfizetésére kötelezte a Médiaszolgáltatót. Az Mttv. 31. § (1) bekezdésének c) pontjában foglaltak megsértése miatt a Médiatanács felhívta a Médiaszolgáltatót, hogy tartózkodjék a jövőbeni jogsértésektől.

A határozat indokolása

1. A Médiatanács megállapította, hogy a Médiaszolgáltató tévesen sorolta a vizsgált műsorszámokat az Mttv. 9. § (4) bekezdésében meghatározott III. korhatári kategóriába, azok tartalmuk alapján az Mttv. 9. § (5) bekezdésében rögzített IV. kategóriás műsorszámoknak minősülnek.

A Médiatanács határozatában hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.250/2006/6. számú ítéletére, melyben a műsorszámok korhatár-besorolásával kapcsolatban rögzítette, hogy

„kiskorú néző tehát lehet óvodás, illetve iskolás gyerek is, ugyanaz a műsor más hatást vált ki egy 6 éves, és mást egy 12, vagy 16 éves nézőben, ezért kiemelten fontos, a műsorszámok megfelelő minősítése, közzététele korhatár szerint”.

A határozat utalt a Fővárosi Bíróság 3.K.33902/2005/7. számú ítéletére is, mely megerősítette, hogy a kiskorúak egészséges erkölcsi, szellemi, pszichikai fejlődése olyan alkotmányos érték, amellyel szemben minden más alkotmányos szabadságjognak engednie kell.

A Médiatanács idézett a Legfelsőbb Bíróság eseti döntéséből, melyben megállapította, hogy *„a kiskorú különös védeltségét az indokolja, hogy nem lehet kiindulni a befogadó reális értékítéletéből, abból, hogy a látottakat megfelelő módon, megfelelő értékrend alapján elemzi és értékeli, hiszen a kiemelt védeltséget éppen az indokolja, hogy a kiskorúak a végleges értékrend kialakításának folyamatában vannak. Ez adja személyiségfejlődésük sérülékenységet, egyúttal ez indokolja fokozott védelmüket is.”*

A program központi elemeinek számítottak a versenyzők közötti ellentétek és intrikák, valamint a szóbeli, és egy ízben a fizikai agresszió, a tettlegességet direkt módon ábrázoló képsorok is megjelentek a képernyőn. A műsorban a problémás személyközi interakció és konfliktus, továbbá a nyílt agresszió ábrázolása mellett nagy hangsúlyt kapott a szexualitás is. A műsorszám valóban nem ábrázolta nyíltan a szexuális aktust, ám a műsorszám IV. kategóriába való besorolásnak nem feltétele a szexualitás képi ábrázolása. Az Mttv. 9. § (5) bekezdése szerint a műsorszám IV. kategóriába sorolásához az szükséges, hogy alkalmas legyen a kedvezőtlen befolyásolás elérésére, különösen azáltal, hogy „közvetlen módon utal erőszakra, illetve szexualitásra, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus”.

A Médiatanács a műsorszámok vizsgálata alapján megállapította, hogy a szereplők életvitele káros értékrendet közvetített a nézők felé, (pl. szexuálisan túlfűtött viselkedésmód, alkoholfogyasztásra való hajlam, vagy a trágár nyelvezet). A III. kategóriába sorolt műsorszámok sugárzása idején kisiskolások és óvodások is tartózkodhattak a képernyők előtt, akik számára – még szülői felügyelet mellett sem feltétlen – könnyű eldönteni, hogy a főhős által tanúsított viselkedésmódok közül melyek azok, amelyek követendő példaként szolgálhatnak, és melyektől kell tartózkodni, elutasítani.

Mivel a villalakók viselkedése mintául szolgálhat sok fiatal számára, fennáll a veszélye annak, hogy a szereplők folyamatos és durva káromkodása nem csak elősegíti ezen kifejezéseknek az élőbeszédbe való beépülését, de az erre egyébként is fogékony kamaszokat meg is erősíti a kialakulófélben lévő vagy már kialakult rossz beidegződéseikben. A villalakók a fiatalok szemében példaképekké válhatnak, s ily módon a kiskorúak személyiségfejlődésére a kifogásolt tartalmak veszélyt jelenthetnek a tekintetben, hogy „valós élethelyzetbe” ágyazva helytelen magatartásmintát közvetítenek. A trágár, durva beszéd, az egymás mocskolása a kiskorúakban kiszolgáltatottság-érzést, szorongást, félelmet idézhet elő.

A társas viselkedés szabályait tekintve a kiskorúak számára mindenképpen negatív magatartásmintaként értelmezhető, amikor az egyik szereplő leköpte a társát, ahogy az is, amikor a villalakók által kiemelten és humorizálva került megjegyzésre, miszerint a bemutatott verbális konfliktusok során ittas állapotban voltak. Az agresszív viselkedésformák prezentálása a kiskorú nézőkben félelemérzetet alakíthatott ki.

A műsorszámban végig pozitív színben tűnt fel a dohányzás. Egyértelműen kijelenthető, hogy a negatív minták vonzóak lehetnek a fiatalabb nézők számára. Az adott műsorszámokban szereplő személyek „mindennapi televíziós hőskökké”, eszményképekké válnak, s mint ilyenek, magatartásukkal, viselkedésükkel, beszédmódjukkal, öltözködésükkel

bizonyos korosztály számára követendő példát jelenthetnek. E tekintetben tehát akár romboló is lehet, hogy egészségkárosító tevékenységüket is jelentős mértékben bemutatta a Médiaszolgáltató.

A Médiatanács szerint a műsorszám magasabb korhatári kategóriába történő sorolására már abban az esetben is szükség van, ha fennáll a lehetősége annak, hogy a kiskorúak számára káros hatást gyakorolnak. Ebből következően nem a műsorszám kiskorúakra gyakorolt tényleges hatását kell vizsgálni, hanem csupán annyit, hogy a közzétett jelenetek alkalmasak lehetnek-e a kiskorúak egészséges fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására. Jelen esetben nem önmagában a műsorszámokban látható a szexualitásra utaló jelenetek, párbeszéd, a cigaretta-fogyasztás és a káromkodások sokasága, amelyek a kategorizálást befolyásolják, hanem az a tény, hogy a fenti mérlegelési szempontok tükrében a távolságtartás, a megfelelő és aggálytalan befogadás biztosan megvalósul-e a védett korcsoportba tartozó kiskorúak esetében. Összességében megállapítható, hogy a vizsgált adásra jellemző hatásvadász feldolgozási mód és a halmozottan jelen lévő problematikus tartalmak (szexualitás, trágárság, káros mintaadás) a kiskorúak személyiségfejlődését súlyosan és negatívan befolyásolhatták. A verbálisan direkt módon megjelenő szexualitás a szerkesztett anyagban olyan mértékben és részletességgel jelent meg – ennek hatását egyébként a műsorvezető narrációja is fokozta –, amely nem megengedhető a III. korhatári kategóriában.

A Médiatanács határozatának meghozatala során figyelembe vette a Fővárosi Bíróság 24.K.33839/2004/12. számú ítéletét is, amelyben rögzítésre került, hogy *„a minősítésnél a műsorszolgáltatónak mindig megszorítóan – és nem megengedően – kell eljárnia.”*

A Médiatanács a kiskorúak védelmére vonatkozó ugyanezen rendelkezések megsértése miatt jelen határozat meghozataláig több mint 230 millió forint összegű kötbérrel sújtotta a Médiaszolgáltatót, a jogsértőt hátrányosan érintő és megterhelő, jelentős mértékű kötbérösszegre tekintettel jelen törvénysértések kapcsán a Médiatanács a kötbér helyett az Mttv. 187. § (3) bekezdés bb) alpontja szerinti bírság joghátrány alkalmazása mellett döntött, mivel ezen jogkövetkezményt ítélte a legalkalmasabbnak a Médiaszolgáltató a további jogsértésektől való visszatartására.

2. Az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) pontja a IV. korhatári kategóriába sorolt műsorszámok közzétételével kapcsolatban előírja, hogy azok 21:00 óra és 05:00 óra között tehetőek közzé, ezért az Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontja értelmében a műsorelőzetesek sugárzására is csak ebben az időintervallumban kerülhet sor. A fentiek alapján a Médiatanács megállapította, hogy a Médiaszolgáltató tizenkilenc adásban, százhuszonnégy alkalommal megsértette az Mttv. 10. § (1) bekezdés f) pontjában foglalt rendelkezést.

3. A Médiatanács a termékmegjelenítésre vonatkozó törvényi rendelkezés megsértésével kapcsolatban megállapította, hogy a Való Világ című műsorban 2011. január 31-e és 2011. május 8-a között összesen hatvanhat alkalommal sérült az Mttv. 31. § (2) bekezdésében foglalt előírás, ugyanis a műsorszámokban szereplő termékmegjelenítésre való figyelemfelhívás elmaradt.

Az Mttv. 31. § (2) bekezdés értelmében *„a nézőket egyértelműen tájékoztatni kell a termékmegjelenítés tényéről a termékmegjelenítést tartalmazó műsorszám elején és végén, valamint a műsorszámot megszakító reklámokat követően a műsorszám folytatásakor a termékmegjelenítésre – optikai vagy akusztikus módon fel kell hívni a figyelmet.”*

A médiaszolgáltatás tartalmának meghatározása szabad, a médiaszolgáltató felelősséggel tartozik az Mttv.-ben foglaltak betartásáért. Mivel a hivatkozott jogszabályhely minden

körülménytől függetlenül állapítja meg a Médiaszolgáltató felelősségét a műsorának tartalmáért, ebből következően nincs olyan kötelezettsége a hatóságnak, hogy jogsértés miatti szándékosságot, gondatlanságot, vagy egyéb körülményt vizsgáljon. E rendelkezés alapján a Médiaszolgáltató felelős a jogsértésért, nem hivatkozhat egyéb okokra, mert a törvény szövege szerint a jogsértés megvalósulása esetén kimentésnek nincsen helye.

4. Az Mttv. 31. § (1) bekezdése alapján „a termék megjelenítést tartalmazó műsorszámoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek: nem adhatnak a műsor tartalmából egyébként nem következő, indokolatlan hangsúlyt a megjelenített terméknek.”

2011. március 11-én a 17:19:04-kor kezdődött Neked Való című műsorszámában az alábbi párbeszéd hangzott el a műsorvezető és az egyik meghívott vendég között 17:21:32-kor: Vendég: „*Nem is tudtam, hogy a Superman is kólázik. Na mindegy, valamitől repülni kell, nem? De élő adásban kólázni!*” Majd ezt követően elvette a műsorvezető pohara mellől a műsorszám alatt végig a pulton tartott kólásüveget - amelyről tisztán kivehető volt, hogy Coca-Cola - és beleivott. A Coca-Cola termékei jól felismerhetőek egyedi formatervezésű palackjaikról.

A fent taglalt esetben a médiaszolgáltató „túlterjeszkedett” a termék megjelenítéséről szóló törvényhely keretein, és a műsorban egy közismert rajzfilmhős jelmezébe öltöztetett statisztával direkt módon, a természetesség látszatát keltve reklámozta a Coca-Cola-t. A műsorszámában a jelenetnek semmilyen dramaturgiai szerepe nem volt.

Az indokolatlan hangsúly vizsgálatánál a műsorszám tartalmából kell kiindulni. A műsorban történet bemutatása mellett nem tekinthető indokoltnak a Coca-Colába való belekóstolás, illetve az azzal kapcsolatban elhangzottak. Indokolatlanul hangsúlyos a megjelenítés abban az esetben, ha a termék az átlagos néző számára egyértelműen azonosítható. Megállapítható, hogy a műsor témája szempontjából nélkülözhető és indokolatlan információk kerültek közreadásra, mellyel a tévénezők figyelmét egyértelműen a Coca-Cola felé irányították.

5. Az Smtv. 20. § (3) bekezdésének vélelmezett sérelmével kapcsolatba a Médiatanács elfogadta a Médiaszolgáltató álláspontját, miszerint, a műsorban a termék megjelenítés jogszabályi lehetőségével élt. A Médiatanács megállapította, hogy a termék megjelenítés a kereskedelmi közlemény egyik formája. Figyelemmel arra, hogy Médiaszolgáltató szándéka szerint is kereskedelmi közleményt kívánt megjeleníteni a Playboy újsághoz kapcsolódóan, megfelelő módon jelölte is azt a műsorszám során. A Médiaszolgáltató az Mttv. által engedélyezett módon élt a termék megjelenítéssel, és arról a megfelelő módon tájékoztatta is a nézőket. A jogszabályhelyek alapján megállapítható, hogy a Médiaszolgáltató által közzétett kifogásolt jelenet nem volt törvényt sértő.